

lem en mængde små tidsafsnit. Kirken og andre institutioner som f. eks. skolevæsenet og rådhuset burde være behandlet samlet. I henseende til god disposition vil man kunne lære af Kinchs uforlignelige bog om Ribe. Først giver Kinch i kronologisk form byens almindelige historie, bagefter kommer en samlet behandling af emner som slottet, domkirken, St. Cathrine kirke o. s. v. Det er den rette fremgangsmåde. »Ribe Bys Historie og Beskrivelse« hedder bogen med rette. Beskrivelsen af en bys vigtigste monumenter, først og fremmest dens kirker og disses udvikling, må danne et supplement til den kronologiske fremstilling.

Selv om der således kan rettes en og anden indvending mod Blombergs bog, vil den dog kunne være et forbillede for og bør studeres af andre købstadshistorikere i alt, hvad der angår fremstillingen af en købstads økonomiske liv. Alt i alt er det en bog, der gør både Faaborg byhistoriske Arkiv, der har udgivet den, og ikke mindst forfatteren megen ære.

Carl Lindberg Nielsen.

Carl Svenstrup: Grenaa Bys Historie. I-IV. 1938-57.

I ca. fyrretyve år har bibliotekar Carl Svenstrup arbejdet med Grenaa bys historie, og et mægtigt værk bestående af 4 tykke bind, udkommet heftevis 1938-57 og indeholdende i alt ca. 2800 sider i stort format, er blevet resultatet.

Bind A (1. og 2. halvbind) indeholder den almindelige byhistorie med de oplysninger, der sædvanligvis træffes i en købstadshistorie: de ældste efterretninger om byen, dens størrelse og bebyggelse gennem tiderne, krigsbegivenheder og brande, retsvæsen, embedsmænd, kirkelige forhold, skolevæsen, politiske forhold og meget mere.

Bind B og C er derimod anlagt på en helt anden og for en købstadshistorie usædvanlig måde, idet forfatteren har gennemgået hver eneste ejendom i den gamle bykerne, anfører ejerne så langt tilbage, de har kunnet spores, beskriver bygningernes udseende, forklarer, hvorledes ejendommene er blevet udparcelleret eller samlet til større gårde og får derved lejlighed til at fortælle en mængde, både løst og fast, om de skiftende ejere og beboere og de erhverv, de har drevet, det hele støttet af et meget stort og detaljeret billedstof.

Det er let at kritisere Carl Svenstrups værk. Byens næringsvæsen har således ikke fået den plads og behandling, man kunne ønske, skønt det dog er en hovedside (man kan vel endda sige hovedsiden) i en bys historie. Udgivelsen i hefter og de mange år, den har strakt sig over, har medført mange gentagelser, ligesom emnerne er anbragt i en vis uorden.

Men det er slet ikke på sin plads i større udstrækning at trække de negative sider frem. Der er meget mere grund til at glæde sig over det, værket bringer. I den forbindelse må især fremhæves forfatterens forsøg på at give en minutiøs gennemgang af alle bygninger og deres ejere i den ældre del af byen.

I de købstadshistorier, der er udkommet i de sidste år, hersker der nogen usikkerhed om, i hvilken udstrækning en forfatter skal beskæftige sig med bygningerne i vedkommende by. Aage Fasmer Blombergs bog om Faaborg behandler så at sige slet ikke købstadens mange interessante bygninger. Poul Rasmussen har i sin og Gustav Albecks bog om Ebeltoft i tabellarisk form givet en beskrivelse af husenes grundplaner 1802, medens Carl Svenstrup søger at genskabe Grenaa, ikke blot i et enkelt år, men så langt tilbage som muligt og helt frem til vore dage. Der kan ikke være to meninger om, at det er forkert

at forbigå bygningernes og deres ejeres historie og liv helt. I hvert fald de mere fremtrædende og karakteristiske gårde og huse må med. Poul Rasmussens tabel omfatter kun et enkelt år og er næppe uden interesse. Men det vil sikkert vise sig, at Carl Svenstrups forsøg på at lade alle huse og deres ejere passere revu (hvilket selvsagt kun lader sig gøre i en mindre by) vil vise sig at være af stor værdi. Meget af det, forfatteren bringer til torvs, synes os selvfølgelig, trivielt og naivt. Men om hundrede eller to hundrede år vil det stille sig anderledes. Af de købstadshistorier, der udkom for 100 eller 150 år siden, er det mest interessante som regel det, der handler om forfatterens samtid. På samme måde vil fremtiden utvivlsomt vide at skatte de mange oplysninger og billeder, Carl Svenstrup bringer fra sin egen tidsalder.

Mens den almindelige fremstilling af Grenaas historie i bind A næppe vil bevare sin værdi, vil den personalhistorisk-topografiske beskrivelse af byens ældre ejendomme og deres beboere gennem tiderne med de mange dertil hørende billeder sikkert vise sig at have blivende betydning, og af den grund er Carl Svenstrups store værk al ære og tak værd.

Carl Lindberg Nielsen.

A. C. Dalsgaard-Hansen: Jubilæumsbogen vedrørende skolevæsen i Varde i tiden 1856–1956 samt træk fra byen i vore dage. Varde 1956. 311 sider.

Foranlediget af 100-året for den såkaldte gamle skoles opførelse i Varde har forhenværende skoleinspektør Dalsgaard-Hansen udgivet en bog, der ikke blot giver bidrag til skolens, men også til byens nyere historie. Foruden de afsnit, som forfatteren selv har skrevet, og som er hovedsagen, bringer bogen en række erindringer fra elever, lærere og andre, der på en eller anden måde har været knyttet til skolen. Bogen er overordentlig interessant for enhver, der har tilknytning til Varde. Dispositionen er ganske vist noget kaotisk; men det er lykkedes forfatteren at samle et overordentlig værdifuldt stof, som ingen andre ville have kunnet skaffe til veje, og ingen, der vil beskæftige sig med Varde, kommer uden om Dalsgaard-Hansens bog.

Carl Lindberg Nielsen.

Johannes Brøndsted (red.): Danmark før og nu. København, Færøerne, Grønland. (Hassing, 1957). 438 s.

Med dette – det sjette – bind afsluttes det store værk, som begyndte at udkomme i 1952, og som tidligere har været omtalt i »Jyske Samlinger«. De skarpt afgrænsede tre områder, som bindet dækker, giver skildringerne et mere sammenhængende præg end de foregående landsdelsbeskrivelser. I anlæg følger man ellers ret nøje de foregående bind, og i hvert fald for Københavns vedkommende føler man det på baggrund af bl. a. Hassings egne værker lidt vel kortfattet, hvad der siges. Billedudvalget er som ventelig ganske fortræffeligt. Bindet afsluttes med et stedregister til hele værket.

Vagn Dybdahl.

Wilhelm von Antoniewitz: Danske patricierslægter. I. (Schultz, 1956). 228 s.

Siden Hauch-Fausbøll i 1930 udgav femte bind af »Patriciske slægter« har denne særegne skriftrække været standset. Det er sikkert kun få historikere, der ikke har haft lejlighed til at skænke forfatteren en taknemmelig tanke, når dette værk friede en for brydsomme undersøgelser. Det må derfor hilses med